

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „COVID-19 puhangust tingitud erakorraline toetus põllumajandustootjale“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „COVID-19 puhangust tingitud erakorraline toetus põllumajandustootjale“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 11 lõike 1 ja § 18 lõike 1 alusel. Toetuse andmisel arvestatakse 2020. a riigieelarve seaduse muutmise seaduse § 1 osa 6 jaos 8 põllumajanduse, toidu ja maaelu kuludeks määratud rahalisi vahendeid.

2019. aasta sügisel Aasias alguse saanud ja 2020. aastal kiiresti üle maailma levinud COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse puhang on tõsine rahvatervise kriis, mis mõjutab nii inimesi, ühiskonda kui ka majandust. Mõju majandusele on mitmetahuline, põllumajanduse tarneahela toimimine on teatud sektorite (HoReCa – *hotels, restaurants, catering*) raskuste kaudu mõjutanud kõiki ahela lülisid, eksporditurgude kokkukuivamine on toonud kaasa põllumajandussaaduste ülepakkumise, tarbijate nõudlus on majanduslikust ebakindlusest tulenevalt vähenenud. Praeguses turuolukorras ei kata põllumajandustoodangu turustamisest saadav tulu tihti tootmiseks tehtavaid kulutusi. Madalast turuhinnast tekkinud tulupuudujääk on vähendanud põllumajandustootjate sissetulekuid. Ebakindlus majanduses püsib, mistõttu ei parane turuolukord kiiresti. Peamised kahju saanud põllumajanduslikud tegevusvaldkonnad on piima tõugu lehma, liha tõugu veise, sea-, lamba- ja kitse-, vuti-, mahepõllumajandusliku munakana ning maheteravilja, kartuli, maasika ja köögivilja kasvatuse. Käesoleva määrusega toetatakse järgmisi kahju saanud põllumajanduslikke tegevusvaldkondi: piima tõugu lehma, sea-, lamba- ja kitse ning kartuli, maasika ja köögivilja ning vutikasvatuse. 25. veebruaril 2021. aastal toimunud valitsuskabineti istungil otsustati liha tõugu veise, maheteravilja ja mahepõllumajandusliku munakanakasvatatajaid toetada Maaelu Edendamise Sihtasutuse kaudu.

Eeltoodust tulenevalt otsustati Vabariigi Valitsuse 3. novembri 2020. aasta kabinetiistungil eraldada Maaeluministeeriumile 2020. aasta riigieelarve muudatusena Eesti põllumajandussektori toetamiseks seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga 12 miljonit eurot. Käesolev määrus kehtestab põllumajandustootjale COVID-19 puhangust tingitud erakorralise toetuse (edaspidi *toetus*) andmise ja kasutamise tingimused ja korra.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandussaaduste tarneahela büroo juhataja Erkki Miller (tel 625 6503, erkki.miller@agri.ee), sama büroo nõunikud Liina Jürgenson (tel 625 6270, liina.jyrgenson@agri.ee) ja Kadri Rand (tel 625 6143, kadri.rand@agri.ee) ning peaspetsialistid Renata Tsaturjan (tel 625 6507, renata.tsaturjan@agri.ee) ja Kalev Karisalu (tel 625 6517, kalev.karisalu@agri.ee) ning maaelupoliitika ja analüüsi osakonna maamajanduse ja konkurentsipoliitika büroo nõunik Liisa Kähr (tel 625 6551, liisa.kahr@agri.ee) ja sama osakonna majandus- ja keskkonnaanalüüsi büroo nõunik Katre Kirt (tel 625 6140, katre.kirt@agri.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202, jaana.lepik@agri.ee) ja eelnõu keeleteoimetaja on sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb neljast peatükist ja 10 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 kehtestatakse määruse reguleerimisala. Eelnõu eesmärk on kehtestada toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord.

Eelnõu §-s 2 on sätestatud, milliseid Euroopa Liidu riigiabi andmist reguleerivaid määruseid toetuse andmisel kohaldatakse.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt on antav toetus riigiabi Euroopa Komisjoni 19. märtsi 2020 teatise „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis” (ELT C 91 I, 20.03.2020, lk 1–9, muudetud ELT C 112 I, 04.04.2020, lk 1–9; ELT C 164, 13.05.2020, lk 3–15; ELT C 218, 02.07.2020, lk 3–8, ELT C 340 I, 13.10.2020, lk 1–10; ELT C 34, 01.02.2021, lk 6–15) osa 3.1 (edaspidi *riigiabi ajutine raamistik*)¹ tähenduses.

Riigiabi ajutine raamistik näeb EL-i liikmesriikidele ette ühtsed reeglid riigiabi andmiseks ettevõtjatele, et võimaldada neil praegusest olukorrast taastuda. Riigiabi ajutise raamistiku osa 3.1 sätestab, et praeguses olukorras võivad olla asjakohaseks, vajalikuks ja sihipäraseks lahenduseks ajutised piiratud abisummad põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevatele ettevõtjatele (edaspidi *põllumajandustootjatele*), kellel on ootamatu likviidsusnappus või isegi täielik likviidsuspuudus.

Komisjon loeb põllumajandustootjatele antava riigiabi Euroopa Liidu toimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- a) abi ei ületa 225 000 eurot põllumajandustootja toetuse kohta;
- b) põllumajandustootjatele antava abi summat ei tohi kindlaks määrata turule viidud kaupade hinna või koguse alusel;
- c) abi antakse eelarveprognoosiga abikava raames;
- d) abi antakse põllumajandustootjatele, kes ei olnud 31. detsembri 2019. aasta seisuga raskustes (üldise grupierandi määruse tähenduses). Mikro- või väikeettevõtjate puhul on võimalik kasutada erandit;
- e) abi antakse hiljemalt 31. detsember 2021.

Toetuse maksmiseks riigiabi ajutise raamistiku alusel peab riik saama meetmele Euroopa Komisjonilt heakskiidu. Selleks esitas Maaeluministerium maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse alusel¹ 23. detsembril 2020. aastal Euroopa Komisjonile riigiabi teatise, mis registreeriti komisjonis numbriga SA.60666. Tulenevalt ELTL-i artikli 108 lõikest 3 ei saa toetust anda enne komisjonilt heakskiitva otsuse saamist.

Määruse § 2 lõige 2 näeb ette alternatiivse õigusliku aluse toetuse maksmiseks olukorras, kus riigiabi ajutine raamistik ei ole kohaldatav. Riigiabi ajutine raamistik sätestab põllumajandustootjale antava toetuse maksimaalseks määraks 225 000 eurot. Seejuures tuleb arvesse võtta erinevate abi andjate poolt riigiabi ajutise raamistiku alusel antud abi (nt Maaelu Edendamise SA antud abi). Kui põllumajandustootjal on riigiabi ajutise raamistiku osas 3.1 ettenähtud piirmäär 225 000 eurot täitunud ja seetõttu talle selle raamistiku alusel abi andmist kohaldada ei saa, on põllumajandustootjale siiski võimalik abi anda komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse ELTL artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17), alusel kuni 25 000 eurot. Täpsemalt on EL-i õigusaktide kohaldamist ja piirmääradega seonduvat selgitatud seletuskirjas § 5 selgitava osa juures.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetatav tegevus.

¹ Konsolideeritud versioon on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/TF_consolidated_version_amended_3_april_8_may_29_june_and_13_oct_2020_et.pdf

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt antakse toetust COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse puhangust tekkinud majandusliku kahju osaliseks hüvitamiseks. Kahjud on tekkinud ja tekivad jätkuvalt mitmete põllumajandustoodete madalast müügihinnast, mis kohati ei kata isegi nende toodete tootmiseks tehtud kulutusi ja vähendavad tootjate jätkusuutlikkust pikemas perspektiivis. Samuti on kahjud tekkinud seoses raskustega nende toodete realiseerimisel, sest COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks rakendatud meetmete tõttu on HoReCa sektori nõudlus märkimisväärselt vähenenud ja traditsiooniliselt sellele sektorile suunatud toodetele on olnud keeruline leida uusi turge. Lisaks koroonaviirusest tingitud kahjule on teatud toodete puhul majanduslikku kahju suurendanud ebasoodsad ilmastikutingimused 2020. aastal, mistõttu käesoleva määruse alusel makstav toetus kompenseerib vaid osaliselt tekkinud tululanguse. Tegemist on ühekordse tagastamatu abiga.

Eelnõu § 3 lõikes 2 loetletakse käesoleva määruse alusel toetatavad põllumajanduslikud tegevusvaldkonnad, millede puhul COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse puhangust tekkinud majandusliku kahju osaliseks hüvitamiseks toetust antakse. Tegemist on põllumajanduslike tegevusvaldkondadega, mis nii Maaeluministeeriumi 2020. aasta lõpu seisuga tehtud analüüside kui ka põllumajandussektori enda edastatud teabe põhjal on identifitseeritud kui koroonaviiruse puhangust negatiivselt mõjutatud tegevusvaldkonnad. Sellisteks tegevusvaldkondadeks on piimatõugu lehma kasvatus, seakasvatus, lamba- ja kitskasvatus, kartulikasvatus, maasikakasvatus ning köögiviljade puhul lill-, spargel- ja peakapsa (valge ja punane peakapsas), porgandi- ja söögipeedikasvatus (*edaspidi* köögiviljakasvatus), vutikasvatus.

Piimasektoris vähenes 2020. aasta märtsis COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud meetmete tõttu järsult tootlustussektori ja ekspordi nõudlus piimatoodete järele ning hinnad langesid kiiresti. Madalad tootehinnad omakorda viisid langusesse piima kokkuostuhinna. Mais langes keskmine piima kokkuostuhind ka allapoole keskmist tootmise omahinda (FADN-i² 2019. aasta andmetel 29,9 senti/kg) ning kukkus juuniks tasemele 27,5 senti/kg, mis oli 12,6% võrra madalam kui keskmine piima kokkuostuhind märtsis. Võrdluseks, EL-is keskmisena langes piimahind samal ajaperioodil vaid 5,7% võrra. Kuigi piimatoodete hinnad pöördusid mais taas tõusule ning on viimastel kuudel stabiliseerunud kriisieelsete tasemetel lähedastel tasemetel, on piima kokkuostuhind hoolimata juulist alanud kergest tõusutrendist jäänud väga madalale, keskmist tootmiskulu mittekatvale tasemele. Oktoobris maksti tootjatele piima eest keskmiselt vaid 28,9 senti/kg, mis jääb aastatagusest hinnast 5,4% ja keskmisest tootmise omahinnast 3,3% madalamaks. Piima kokkuostu hind 2020. aasta lõpuni oluliselt ei tõusnud ning jäi endiselt alla tootmise omahinna.

Sealihasektoris on kokkuostuhind alates 2020. aasta juulist oluliselt vähenenud, mida on võimendanud sigade Aafrika katku levik EL-i liikmesriikides. Septembris diagnoositi metssigadel sigade Aafrika katk EL-i ühes suuremas sealiha eksportivas liikmesriigis, mille tulemusel suurenes sealiha pakkumine EL-i siseturule ja hind langes. Eestis on sigade kokkuostuhind 2020. aasta oktoobris aastatagusega võrreldes vähenenud 17%. Seakasvatajate sissetulekud on vähenenud. 2020. aasta III kvartalis vähenesid sealiha kokkuostuhinnast tulenevalt loomapidajate sissetulekud 2019. aasta III kvartaliga võrdluses 1,2 mln eurot. Sealiha kokkuostuhinna langus jätkus kuni 2020. aasta lõpuni.

Lammaste ja kitsede kokkuostuhinnad on olnud langustrendis ning viimastel aastatel on Eestis lammaste ja kitsede arvukus ebasoodsate turutingimuste mõjul vähenenud viiendiku võrra. 2020. aasta oktoobris oli lamba- ja kitseliha kokkuostuhind 10% madalam kui aasta alguses. 2020. aasta III kvartalis vähenesid tootjate sissetulekud lamba- ja kitseliha kokkuostust võrdluses 2019. aasta III kvartaliga 0,01 mln eurot. Lammaste- ja kitsede kokkuostuhind aasta viimastel kuudel paranes, kuid see ei kompenseerinud vähenenud koguse tõttu vähenenud sissetulekuid. Lamba- ja kitseliha sektorit mõjutab oluliselt HoReCa sektori ostuvõime ja tarbijate sissetulek.

² Põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrk (FADN).

COVID-19 piirangud teistes EL-i liikmesriikides on oluliselt mõjutanud inimeste tarbimisharjumusi ning piirangute tõttu on vähenenud restoranide ja toitlustusasutuste külastamine. Selle tulemusel on lammaste eksport ja realiseerimine muutunud loomapidajatele keeruliseks.

Kartuli- ja aiandussektoris on suur hinnasurve seoses COVID-19 pandeemiast tingitud HoReCa sektori probleemidega. Selle müügikanali mahtude suur langus on tekitanud olukorra, kus köögivilja- ja kartulikasvatavad otsivad jaekaubanduses alternatiivset müügiväljundit, mis tekitab täiendava hinnasurve. Kartuli tootjahind on alates 2019. aasta juulist langustrendis, jõudes 2020. aasta detsembris madalaima tasemeni (0,11 €/kg). HoReCa sektori nõudluse vähenemise tõttu on EL-is kartuli ületootmine. Võrreldes 2019. aastaga on tootjahind langenud 2020. aasta III kvartalis kartulil 28%, köögiviljadel 6% ning puuviljadel ja marjadel 5%³. Neljandas kvartalis jätkus tootjahinnaindeksi langus. Põllumajandustootjate esindusorganisatsioonide hinnangul ulatub aiandustootjate ja kartulikasvatusega tegelevate ettevõtete kahju olenevalt turuhinna arengutest u 4 miljoni euroni 2020. aastal.

Vutimunade ja –liha kui nišitoote nõudlust mõjutab tarbijate üldine sissetulek ning HoReCa sektori tegevusulatus. COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks võetud meetmete tulemusel vähenesid HoReCa sektori ostuvõime ja tarbijate kindlustunne, mille tulemusel nõudlus vutimunade ja -liha järele vähenes.

Eelnõu § 3 lõikes 3 määratakse põllumajanduslike tegevusvaldkondade kaupa kindlaks see, mille alusel põllumajandustootjale toetust antakse. Piimatõugu lehma kasvatajale antakse toetust piimatõugu lehma kohta, seakasvatajale sea või emise kohta, lamba- ja kitsekasvatajale ute ja emakitse kohta, kartulikasvatajale kasvatatava kartuli hektari kohta, maasikakasvatajale kasvatatava maasika hektari kohta ning köögiviljakasvatajale kasvatatava lill-, spargel- ja peakapsa (valge ja punane peakapsas), porgandi ja söögipeedi hektari kohta, vutikasvatajale vuti kohta.

Eelnõu § 3 lõikes 4 sätestatakse nõuded ute või emakitse kohta. Toetust antakse ute või emakitse kohta, kes pidi olema 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt ühe aasta vanune või poeginud. Toetuse andmise üks eesmärk on toetada põhikarja säilimist, et turuolukorra normaliseerumisel saaks tootmist jätkata. Seega on oluline, et toetust saaks taotleda võimalikult suure arvu põhikarja loomade kohta. Põllumajandustootjate poolt Maaeluministeriumile saadetud kirjas on selgitatud, et paljud uted poegivad enne aastaseks saamist ja paljudes tõukarjades ei paaritata esimesel aastal põhikarja uttesid, kes poegivad 1,5-aastaselt. Seega on eelnõus sätestatud nõue, et utt või emakits, kelle kohta toetust taotletakse, peab olema vähemalt ühe aasta vanune või poeginud.

Eelnõu § 3 lõikes 5 sätestatakse, et toetust antakse sea, välja arvatud emise kohta vaid siis, kui taotleja ei pidanud 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registri andmetel emiseid. Sätte eesmärgiks on vältida topelt toetamist, kui võrd toetuse maksmisel on arvesse võetud seakasvatuse tavapärasest tootmistsüklist, kus emise kohta saadakse 2 pesakonda (keskmiselt 25,2 põrsast) aastas. Sigade, välja arvatud emised, hulka loetakse kõik 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud põrsad, kesikud, kuldid, nuumsead.

Eelnõu §-s 4 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 4 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale (edaspidi *FIE*) ja juriidilisele isikule.

³ 2020. a kasvatatakse kartulit 5306 ha, avamaaköögivilja 3092 ha, maasikaid 764 ha ning viljapuu- ja marjaaedade pind on 6344 ha (SA).

Eelnõu § 4 lõike 2 punktides 1–8 antakse põllumajanduslike tegevusvaldkondade kaupa valdkonnapõhised kriteeriumid taotlejale. Kriteeriumite kehtestamisel on silmas peetud asjaolu, et COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks rakendatud meetmetest tingitud majanduslik kahju sissetuleku languse näol puudutab ennekõike oma toodetud toodangut turustavaid ettevõtjaid ning seega peaks toetus olema suunatud neile. Seetõttu seatakse valdkondade põhiselt loomade ja hektarite arvu osas miinimumid, millest vähema arvu loomade kasvatamist või vähemal arvul hektaritel kasvatamist loetakse kas täielikult või valdavalt osas vaid oma majapidamise tarbeks kasvatamiseks ning sellistele loomapidajatele ja kultuuride kasvatajatele toetuse andmine poleks õigustatud.

Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 1 kohaselt antakse toetust taotlejale, kes pidas põllumajandusloomade registri andmete kohaselt 2020. aasta 31. detsembri seisuga vähemalt nelja piimatõugu lehma. 31. detsembri 2020. aasta seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud piimatõugu lehmade hulka arvatakse kõik põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruse nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord” alusel õigel ajal registreeritud piimatõugu lehmad. 2020. aasta 31. detsembri seis võetakse toetuse taotlemisel aluseks kaalutlusel, et ühelt poolt võimaldab see anda toetust võimalikult aktuaalselt piimalehma kasvatamisega tegelevatele isikutele, teiselt poolt aga väldib see võimalikke taotlejapoolseid registriandmetega manipuleerimisi⁴. Kõikidest 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud piimatõugu lehmade kasvatajatest omas nelja ja enam piimalehma 548 ettevõtjat (50% kõikidest piimatõugu lehmade omanikest), kellele kuulus kokku 83 353 lehma (99% kõikidest piimatõugu lehmadest).

Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 2 kohaselt antakse toetust taotlejale, kes pidas 2020. aasta 31. detsembri seisuga vähemalt ühte emist. Toetuse andmise üks eesmärk on toetada põhikarja säilimist, et turuolukorra normaliseerumisel saaks tootmist jätkata. Seega on oluline, et toetust saaks taotleda võimalikult suure arvu põhikarja loomade kohta. Kõikidest 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud seakasvatajatest (välja arvatud füüsilised isikud) pidas vähemalt ühte emist 47 seakasvatajat (68% seakasvatajatest), kelle oli kokku 26 764 emist.

Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 3 kohaselt antakse toetust taotlejale, kes pidas 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt 20 siga, välja arvatud emist. Vältimaks emise kohta toetuse topelt maksmist on sigade hulgast välja arvatud emised. 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud sigade (välja arvatud emised) hulka loetakse kõik põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruse nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord” alusel õigel ajal registreeritud ja teavitatud sead. Vastavalt nimetatud põllumajandusministri määrusele peab loomapidaja neli korda aastas esitama teatise oma sigade üldarvu kohta ja üks kord aastas loomakasvatuskategooriate (vanuserühmade) kaupa. Sigade vanuserühmad on järgmised: põrsad, kesikud, paaritamata nooremised, paaritamata emised, esimest korda paaritatud emised, korduvalt paaritatud emised, kuldid, 50–80-kilogrammise eluskaaluga nuumsead, üle 80–110-kilogrammise eluskaaluga nuumsead, üle 110-kilogrammise

⁴ Põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruse nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord” § 3 lõike 4 ning § 7 lõike 1 kohaselt on veiste puhul loomapidajal võimalik järglane registreerida tagantjärele 20 + 7 päeva jooksul. Seega, kui toetuse taotlemisel võetakse aluseks 31. detsembri registriseis, siis tuleb arvestada, et kuni 27. jaanuarini võib registriseis igati õiguspäraselt veel muutuda.

eluskaaluga nuumsead. Üks kord aastas 31. detsembri seisuga vanuserühmade kaupa tehtud teavitus tuleb teha hiljemalt järgmise kuu 15. kuupäevaks. Kõikidest 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud seakasvatajatest (välja arvatud füüsilised isikud) omas 20 ja enam siga (välja arvatud emist) 19 seakasvatajat (28% kõikidest seakasvatajatest ja 86% seakasvatajatest, kellel ei olnud ühtegi emist), kellele kuulus kokku 61 258 siga (välja arvatud emist).

Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 4 kohaselt antakse toetust taotlejale, kes pidas 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registri andmetel kokku vähemalt viit utte või emakitse. 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud ute või emakitse hulka loetakse kõik nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud uted või emakitsed. Lambaid ja kitsi identifitseeritakse ja registreeritakse vastavalt nõukogu määruses (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse lammaste ja kitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiive 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT L 5, 09.01.2004, lk 8–17), sätestatud nõuetele. 2020. aasta 31. detsembri seis võetakse toetuse taotlemisel aluseks kaalutlusel, et ühelt poolt võimaldab see anda toetust võimalikult aktuaalselt lamba- või kitsekasvatamisega tegelevatele isikutele, teiselt poolt aga väldib see võimalikke taotlejapoolseid registriandmetega manipuleerimisi. Kõikidest 2020. aasta 31. detsembri seisuga põllumajandusloomade registris registreeritud lamba- ja kitsekasvatajatest (välja arvatud füüsilised isikud) omas viit ja enam utte või emakitse kokku 834 loomapidajat (87% kõikidest utte- ja emakitsekasvatajatest), kellele kuulus kokku 43 140 utte ja emakitse (99% kõikidest uttedest ja emakitsedest kokku).

Eelnõu § 4 lõike 2 punktide 5 kuni 7 kohaselt antakse erakorralist toetust taotlejale, kes kasvatas 2020. aastal vähemalt ühel hektaril kartulit (punkt 5), või põllumajanduskultuuride loetelus⁵ 2020 nimetatud köögiviljadest lill-, spargel-, peakapsast (valge ja punane peakapsas), porgandit ja söögipeeti (punkt 6) või maasikat (punkt 7).

Statistikaameti esialgsetel andmetel oli 2020. aastal kartuli kasvupind 3639 ha. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) andmetel (18.12.2020) taotles 2020. aastal ühtset pindalatoetust 3121 kartulikasvatajat kogupindalaga 3387,09 ha, sealhulgas FIE-sid ja juriidilisi isikuid oli 1726 kogupindalaga 3138,8 ha, kellest 226 kasvatasid kartulit vähemalt 1 ha kogupindalaga 2833,18 ha. Kuna otsetoetuse taotlemine on vabatahtlik, võib potentsiaalseid toetusõiguslikke toetuse saajaid olla rohkem kui 226 ettevõtjat, sest COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse puhang on negatiivselt mõjutanud kõiki kartulikasvatajaid.

Statistikaameti esialgsetel andmetel oli kapsa, porgandi ja söögipeedi kasvupind kokku 2020. aastal 1066 ha. *PRIA* andmetel taotles 2020. aastal ühtset pindalatoetust 97 lill-, spargel-, peakapsa (valge ja punane peakapsas), porgandi ning söögipeedi kasvatajat kogu nimetatud kultuuride pindalaga 763,68 ha, sealhulgas 87 FIE-t ja juriidilist isikut kogupinnaga 761,92 ha, kellest 57 kasvatasid eelnimetatud köögivilju kokku vähemalt ühel hektaril kogupindalaga 753,06 ha. Kuna otsetoetuse taotlemine ei ole kohustuslik, võib reaalset potentsiaalseid toetusõiguslikke köögiviljakasvatjaid olla rohkem kui 2020. aastal ühtse pindalatoetuse taotlejaid.

Statistikaameti esialgsetel andmetel oli maasika kasvupind 2020. aastal 685 ha. *PRIA* andmetel taotles 2020. aastal ühtset pindalatoetust maasika kasvatamiseks kokku 565 taotlejat kogupinnaga 645,82 ha, sealhulgas FIE-sid ja juriidilisi isikuid 402 kogupindalaga 598,25 ha, kellest 115 (kogupinnaga 532,52 ha) kasvatasid maasikaid vähemalt ühel hektaril. Eesti Aiandusliidu info kohaselt on 4 maasikakasvatajat, kes 2020. aastal ei taotlenud ühtset pindalatoetust (17 ha). Seega toetuse sihtgrupis on 119 maasikakasvatajat, kellel maasikakasvatuse pinda üle 1 ha ja kogupindala 550 ha.

⁵ https://www.pria.ee/sites/default/files/2020-04/P%C3%B5llumajanduskultuuride%20loetelu%202020_0.pdf

Eelnõu § 4 lõike 2 punkti 8 kohaselt antakse toetust taotlejale, kes pidas 2020. aasta 1. detsembri seisuga vähemalt 100 vutti ning kes on 2020. aasta 1. detsembri seisuga esitanud loomatauditõrje seaduse alusel majandustegevusteate vuttide pidamise kohta toodangu turustamise eesmärgil. Põllumajandusloomade registri andmetel peab vutte 51 ettevõtjat, neist 13 osaleb oma vuttidega eesti vuti jõudluskontrollis. 2020. aasta 1. detsembri seisuga osales jõudluskontrollis 15 447 eesti vutti.

Eelnõu § 4 lõike 3 kohaselt ei tohi taotleja olla raskustes olev ettevõtja komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78), artikli 2 punkti 18 tähenduses seisuga 31. detsember 2019. Erand kohaldub mikro- ja väikeettevõtjale (alla 50 töötaja), kes võisid olla raskustes ka 31. detsembri 2019. aasta seisuga, kuid kelle suhtes ei ole algatatud likvideerimismenetlust. Nimetatud nõue tuleneb riigiabi ajutise raamistiku punkti 22 punktidest c ja ca. Toetust taotlev keskmise suurusega (alates 50 töötajat) ja suurettevõtja (alates 250 töötajat) ei võinud olla raskustes 31. detsembri.2019. aasta seisuga.

Raskustes oleva ettevõtja on defineeritud komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikli 2 punktis 18. Nimetatud sätte kohaselt loetakse raskustes olevaks ettevõtjaks muu hulgas ettevõtja, kes vastab vähemalt ühele järgmistest tunnustest:

- a) Kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi koos *VKE*)), kes on akumulieeritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieeritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist. Piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse osaühing, millel on osadeks jaotatud osakapital (äriseadustiku § 135), ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital (äriseadustiku § 221).
- b) Äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud *VKE*), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kaotanud kogunenud kahjumi tõttu üle poole oma arvetel olevast kapitalist.
- c) Kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab riigisisese õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele.
- d) Ettevõtja, kes ei ole *VKE*, kui viimase kahe aasta jooksul:
 - ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus on olnud suurem kui 7,5 ja
 - ettevõtte *EBITDA* (*earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization*) suhe intressimaksete kattevarasse on olnud alla 1,0.

Eelnõu § 4 lõike 4 sätestatakse, et taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta aruanded peavad olema taotluse esitamise ajaks registrile esitatud, kui majandusaasta aruande registrile esitamine on õigusaktide kohaselt nõutav. Kui taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruande registrile esitamise tähtaeg ei ole taotluse esitamise ajaks saanud, võetakse aluseks sellele majandusaastale vahetult eelnenud majandusaasta aruanne. Antud säte on vajalik ettevõtte suuruse määratlemiseks. Ettevõtete suurus määrateletakse vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 651/2014, I lisale, Komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ, mis avaldati Euroopa Liidu Teatajas 20. mail 2003. aastal (ELT L 124, lk 36). Ettevõtte suuruse määratlemist on selgitatud Euroopa Liidu *VKE*de määratlust käsitlevas teatmikus⁶.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud toetuse ühikumäär ja toetuse suuruse arvutamine.

⁶ http://publications.europa.eu/resource/cellar/79c0ce87-f4dc-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0017.01/DOC_1

Eelnõu § 5 lõike 1 kohaselt otsustab PRIA toetuse ühikumäärad toetatavate põllumajanduslike tegevusvaldkondade (v.a seakasvatamise valdkonnas emiste ühikumäär, mis sätestatakse lõikes 2) kaupa. Ühikumäärade arvutamisel arvestab PRIA vastavate rahaliste vahendite olemasolu ja nende jaotust tegevusvaldkondade, aianduse puhul vajadusel kultuuride vahel ning vastavate tegevusvaldkondade kõikide nõuetele vastavate põllumajandusloomade või hektarite arvu. Tegevusvaldkonna kohta leitav ühikumäär on võrdne jagatisega, mis saadakse vastava tegevusvaldkonna kohta eraldatud toetusesumma jagamisel vastava tegevusvaldkonna kõikide nõuetele vastavate põllumajandusloomade või hektarite arvuga. Eelnõu ettevalmistamisel kasutatud andmete ja arvutuste kohaselt võivad toetuse prognoositavad ühikumäärad kujuneda järgmiselt:

- 1) ligikaudu 52 eurot piimatõugu lehma kohta;
- 2) ligikaudu 8 eurot sea, välja arvatud emise kohta;
- 3) ligikaudu 16 eurot ute või emakitse kohta;
- 4) ligikaudu 400 eurot kartuli hektari kohta;
- 5) ligikaudu 700 eurot köögivilja (lill-, spargel- ja peakapsa (valge ja punane peakapsas), porgandi ja söögipeedi) hektari kohta;
- 6) ligikaudu 3000 eurot maasika hektari kohta;
- 7) ligikaudu 1 euro vuti kohta.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse toetuse ühikumäär emise kohta, mille arvutamise aluseks on võetud 2020. aasta andmed. Arvestades 2020. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduses eraldatud rahalistest vahenditest seakasvatusele eraldatavate vahendite suurust, seakasvatuseettevõtetes 2020. aastal tekkinud kahju suurust, riigiabi ajutise raamistiku ja vähese tähtsusega abi piirmäärasid, seakasvatuse tavapärasest tootmistsüklit ning soovi toetada põhikarja säilimist, et turuolukorra normaliseerumisel saaks tootmist jätkata, kujuneb toetuse ühikumääraks emise kohta 221 eurot. Seakasvatuse tegevusvaldkonna rahalistest vahenditest ligikaudu 3 mln eurot kasutatakse emiste arvu alusel makstavaks toetuseks. Ülejäänud seakasvatuse tegevusvaldkonnale eraldatud rahalised vahendid jaotatakse seakasvatajatele sigade (välja arvatud emiste) arvu alusel ja ühikumäär arvutatakse § 5 lõikes 1 sätestatud viisil.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta riigiabina antava toetuse puhul riigiabi ajutise raamistiku punkti 23 alapunktis a sätestatud 225 000 eurot. Piirmäära puhul tuleb arvesse võtta erinevate abi andjate riigiabi ajutise raamistiku osa 3.1 alusel antud abi (nt Maaelu Edendamise Sihtasutuse poolt). Üle 225 000 eurost toetust on võimalik maksta üksnes juhul, kui on kohaldatav eelnõu § 5 lõige 5.

Eelnõu § 5 lõikes 4 on sätestatud ühe ettevõtja käsitus, mis tuleneb EL-i õiguses rakendatavast põhimõttest, mille kohaselt mitut eraldiseisvat ettevõtjat võidakse riigiabieeskirjade kohaldamise eesmärgil lugeda üht majandusüksust moodustavaks. Sel juhul peetakse seda majandusüksust asjaomaseks ettevõtjaks. Euroopa Kohus arvestab enamusosaluse olemasolu ning muid asjaomaseid funktsionaalseid, majanduslikke ja orgaanilisi sidemeid.⁷ Eelnõu kohaselt loetakse üheks ettevõtjaks konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad.

Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt on teatud tingimuste täitmisel võimalik selle määruse alusel antavat toetust suurendada kuni 25 000 euro võrra. Eelnõu § 5 lõike 5 kohaselt ei tohi juhul, kui rakendatakse komisjoni vähese tähtsusega abi määrust (EL) nr 1408/2013⁸, jooksva majandusaasta ja sellele eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud põllumajandusliku vähese

⁷ Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELTL-i artikli 107 lõike 1 tähenduses (2016/C 262/01, punkt 11 ning seal viidatud Euroopa Kohtu praktika, kättesaadav aadressil [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

⁸ Komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 konsolideeritud versioon on kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02013R1408-20190314>.

tähtsusega abi ületada ühe ettevõtja kohta 25 000 eurot. Vähesse tähtsusega abi määrust kohaldatakse juhul, kui riigiabi ajutise raamistiku punkti 23 alusel on riigiabi piirmäär ületatud.

Vähesse tähtsusega abi vaba jääki ning saadud riigiabi andmeid saab kontrollida riigiabi ja vähesse tähtsusega abi registrist (www.fin.ee/riigiabi).

Seejuures eelnõu § 5 lõike 6 kohaselt loetakse sama paragrahvi lõike 5 rakendamisel üheks ettevõtjaks isikud komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artikli 2 lõike 2 tähenduses (sh kui ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust). Nimetatud nõue tuleneb komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artikli 2 lõikest ja artikli 3 lõikest 3a.

Eelnõu § 5 lõike 7 kohaselt arvestatakse sama paragrahvi lõigete 3 ja 5 rakendamisel asjakohaseid EL-i riigiabi aktides sätestatud kumuleerimisreegleid. Viidatud reeglid on sätestatud riigiabi ajutise raamistiku punktis 20 ning komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artiklis 5. Vähesse tähtsusega abi ei või kumuleerida samade abikõlblike kulude osas riigiabiga. Seejuures erinevate abikõlblike kulude puhul (nt erinevad loomad) saab toetust anda nii riigiabina kui ka vähesse tähtsusega abina.

Eelnõu § 5 lõike 8 sätestatakse, et põllumajandusloomade puhul arvutatakse toetuse suurus põllumajandusloomade arvu järgi, keda taotleja pidas § 4 lõikes 2 sätestatud kuupäeva seisuga.

Eelnõu § 5 lõike 9 kohaselt arvutatakse kartuli, maasika ja köögiviljade toetuse suurus taotleja 2020. aastal kasvatatud asjakohase kultuuri hektarite alusel. PRIA teeb taotleja 2020. aastal kasvatatud kartuli, maasika ja köögivilja hektarite arvu kindlaks olemasolevate andmete (näiteks 2020. aasta pindalatoetuste menetlemise käigus kindlaks tehtud pindala, sateliidi fotod, riigi toidu ja sööda käitlejate register, taimetervise register jne) põhjal või küsib taotlejalt andmeid juurde (nt põlluraamat, maakasutusõiguse alus jne).

Eelnõu § 5 lõike 10 kohaselt arvutatakse toetuse suurus nende vuttide arvu alusel, kelle suhtes on 2020. aasta 1. detsembri seisuga tehtud jõudluskontroll. Nende vuttide puhul, kelle suhtes jõudluskontrolli tehtud ei ole, arvutatakse toetuse suurus 2020. aasta 1. detsembri seisuga selle toetuse menetlemise käigus kindlaks tehtud vuttide arvu alusel.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse toetuse taotlemine.

Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt esitatakse toetuse taotlemiseks ajavahemikul 15. kuni 22. märts 2021 PRIA e-teenuse keskkonna kaudu PRIA-le taotlus, mis sisaldab järgmisi andmeid:

- haldusmenetluse seaduse § 14 lõike 3 punktides 1–4 nimetatud andmed;
- taotluse esitaja nimi ja registrikood;
- taotluse selgelt sõnastatud sisu –piimatõugu lehma, siga (välja arvatud emist) või ainult emist, utte või emakitse, kartuleid, maasikaid, köögivilja, vutti kasvatav taotleja märgib taotlusele, et taotleb toetust vastavalt piimatõugu lehma, sea või emise, ute või emakitse, kartuli ha, maasika ha, köögivilja ha, jõudluskontrollis olnud vuti või muu vuti kohta;
- katastriüksuse, millel paikneb taotleja kartuli-, köögivilja- või maasikapõld, katastritunnus ja põllu number ning pindala 2020. aastal 0,01 hektari täpsusega, mille kohta ta toetust taotleb, kui taotleja ei ole nende põldude kohta 2020. aastal esitanud pindalatoetuse taotlust, ning köögiviljapõllul kasvatatud põllumajanduskultuuri nimetus;
- teave selle kohta, kas taotleja on autonoomne ettevõtja, partnerettevõtja või seotud ettevõtja;
- teave taotleja kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta;
- teave taotleja olemasolevate töötajate arvu kohta;
- taotleja nõusolek toetuse saamiseks vähesse tähtsusega abina § 2 lõikes 2 sätestatud juhul.

Esitatava taotluse sisu üheselt mõistetavuse tagamiseks töötab PRIA välja taotluse vormi PRIA e-teenuse keskkonna kaudu taotluse esitamiseks.

Eelnõu § 6 lõikes 2 täpsustatakse, et mitme toetatava põllumajandusliku tegevusvaldkonnaga tegelemisel võib taotleja esitada taotluse toetuse saamiseks kõigi nende tegevusvaldkondade kohta.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse toetuse taotluse kontrollimine.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt vaatab PRIA taotluse läbi, selgitades välja selles esitatud andmete piisavuse ja korrektsuse. Seejärel kontrollib PRIA taotleja vastavust nõuetele:

- piimatõugu lehma kasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandusloomade registrisse kantud andmete alusel kindlaks need piimatõugu lehma kasvatajad, kes 2020. aasta 31. detsembri seisuga pidasid vähemalt nelja piimatõugu lehma;
- seakasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandusloomade registrisse kantud andmete alusel kindlaks need seakasvatajad, kes 2020. aasta 31. detsembri seisuga pidasid vähemalt 20 siga (välja arvatud emist) ja ainult emiseid pidanud seakasvatajad;
- lamba- või kitsekasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandusloomade registrisse kantud andmete alusel kindlaks need lamba- või kitsekasvatajad, kes 2020. aasta 31. detsembri seisuga pidasid kokku vähemalt viit utte või emakitse;
- kartulikasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri või maakatastri (põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmata põllumajandusmaa korral) andmete või muude andmete põhjal, mis on PRIA-le kättesaadavad või kohapealse kontrolli käigus kindlaks need kartulikasvatajad, kes kasvasid 2020. aastal kartulit vähemalt ühel hektaril;
- köögivilja kasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri või maakatastri (põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmata põllumajandusmaa korral) andmete või muude andmete põhjal, mis on PRIA-le kättesaadavad või kohapealse kontrolli käigus kindlaks need lill-, spargel- ja peakapsa (valge ja punane peakapsas), porgandi ning söögipeedi kasvatajad, kes kasvasid 2020. aastal nimetatud köögivilju kokku vähemalt ühel hektaril;
- maasikakasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri või maakatastri (põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmata põllumajandusmaa korral) või muude andmete põhjal, mis on PRIA-le kättesaadavad või kohapealse kontrolli käigus kindlaks need maasikakasvatajad, kes kasvasid 2020. aastal maasikaid vähemalt ühel hektaril;
- vutikasvataja esitatud taotluse puhul teeb PRIA kindlaks taotleja vastavuse §4 lõige 2 punktis 8 toodud nõuetele. Põllumajandusloomade registrisse kantud andmete alusel teeb PRIA kindlaks, kas vutikasvataja on esitanud 2020. aasta 1. detsembri seisuga loomatauditõrje seaduse alusel majandustegevusteate vuttide pidamise kohta toodangu turustamise eesmärgil ning Põllumajandus- ja Toiduameti abil, teeb kindlaks need vutikasvatajad, kes 2020. aasta 1. detsembri seisuga pidasid vähemalt 100 vutti.

Kui taotluse menetlemise käigus ilmneb, et sama põllu kohta on 2020. aastal ja käesoleva toetuse raames toetust taotlenud erinevad taotlejad, tuleb PRIA-l välja selgitada tegelik kasvataja ehk COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse puhangust tekkinud majanduslikku kahju saanud ettevõtja. COVID-19 puhangust tingitud erakorralist toetust on õigustatud saada ettevõtja, kes 2020. aastal kartulit, köögivilja või maasikat kasvatas ja oma toodangut turustas. Ka õiguskantsler on juhtinud oma kirjas⁹ tähelepanu, et 2020. aasta ühtse pindalatoetuse taotlemise või taotlemata jätmise ajal ei saanud ettevõtjad ette näha, et sellest sõltub hiljem kehtestatava määrase alusel Covid-19 negatiivsete mõjude hüvitamine ja neid kahjusid ei hüvitata, kui sellist taotlust ei ole

⁹ Leitav Maaeluministeeriumi dokumendisüsteemist (kiri 21.01.2021 nr 6-3/200125/2100414)

esitatud, tuleb käesoleva toetuse taotlust käsitleda iseseisvalt ja mitte seotult 2020. aastal ühtse pindalatoetuse väljamakse otsusega.

PRIA teeb kõikide taotlejate puhul kindlaks ettevõtja suurusklassi – mikro-, väike-, keskmine ja suurettevõtja ning kontrollib, et ettevõtja puhul ei ole algatatud likvideerimismenetlust ja et keskmise suurusega ja suurettevõtjad ei olnud raskustes 31. detsembri 2019. aasta seisuga (§ 4 lõige 3). Eelkõige saab seda kontrollida äriregistrile esitatud majandusaasta aruande alusel.

Edasi selgitab PRIA konkurentsiseaduse alusel peetava riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse kantud andmete alusel välja, kas nõuetele vastava toetuse taotleja, arvestades ühe ettevõtja nõuet, toetussumma jääb riigiabi kumuleerimisreegleid järgides riigiabi ajutises raamistikus ettenähtud 225 000 euro limiidi piiresse või mitte. Kui nõuetele vastava toetuse taotleja 225 000 euro limiit on juba enne toetussumma lisandumist täis või kui toetussumma lisandumisega limiiti ületatakse, siis selgitab PRIA välja, kas taotlejale on võimalik vastavalt kas kogu toetussumma või riigiabi ajutises raamistikus ettenähtud limiiti ületav toetussumma osa anda komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 kohaselt vähese tähtsusega abina. Nimetatud määruse artikli 2 lõikes 2 sätestatud ühe ettevõtja nõudele vastamist saab kontrollida eelkõige äriregistri andmete alusel.

Eelnõu § 7 lõike 2 kohaselt esitab PRIA pärast taotluse esitamise tähtpäeva Maksu- ja Tolliametile toetust taotlenud füüsilisest isikust ettevõtjate nimekirja järgmiste andmete saamiseks:

- 1) käibedeklaratsiooni andmed nende füüsilisest isikust ettevõtjate puhul, kes on käibemaksukohustuslased;
- 2) tuludeklaratsiooni vormi E andmed nende füüsilisest isikust ettevõtjate puhul, kes peavad raamatupidamise seaduse kohaselt kassapõhist raamatupidamise arvestust ja kes ei ole käibemaksukohustuslased. Lisamärkusena täpsustame, et Maksu- ja Tolliamet esitab käibedeklaratsioonid ettevõtja majandusaasta ning tuludeklaratsiooni vormi E andmed kalendriaasta kohta. Ettevõtja majandusaasta alguse ja lõpu kohta saab PRIA teavet äriregistrist.

Eelnõu § 7 lõike 3 kohaselt edastab Maksu- ja Tolliamet PRIA-le lõikes 3 nimetatud ettevõtjate taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe järjestikuse majandusaasta käibedeklaratsioonide või tuludeklaratsioonide vormi E andmed.

Eelnõu § 7 lõike 4 kohaselt teeb Põllumajandus- ja Toiduamet kindlaks paragrahv 5 lõikes 10 sätestatud vuttide arvu.

Eelnõu § 7 lõike 5 kohaselt esitab Põllumajandus- ja Toiduamet PRIA-le toetuse andmise otsuse tegemiseks vajalikud andmed, mille ta on saanud seaduses sätestatud ülesannete täitmise käigus.

Eelnõu § 7 lõike 6 kohaselt teeb taotleja PRIA-le teatavaks kõik taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse taotluse rahuldamine ja toetuse maksmine.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse sellise tähtaja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole hiljemalt 30. juuniks 2021. aastal, kuid mitte enne, kui Euroopa Komisjon põllumajandusliku riigiabi teatise kohta teinud lubava otsuse.

Eelnõu § 8 lõike 2 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses sätestatud alustel.

Eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt ja juhul kui Euroopa Komisjoni otsusest tulenevalt muudetakse toetuse andmise tingimusi, antakse taotlejale tähtaeg taotluse meetme tingimustega kooskõlla

viimiseks. Kui taotleja ei ole nõus taotluse muutmisega või ei muuda taotlust määratud tähtaja jooksul, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt juhul kui Euroopa Komisjon põllumajandusliku riigiabi luba ei anna ning toetust ei ole võimalik anda vähese tähtsusega abina, jäetakse esitatud taotlus rahuldamata.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse Maaeluministri 18 jaanuari 2021. a määrust nr 6 „2021. aastal maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks antavad toetused” määruse muutmine. Muudatuse kohaselt lisatakse COVID-19 puhangust tingitud erakorraline toetus põllumajandustootjale 2021. aastal maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks antavate toetuste nimekirja.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse määruse kehtivus. Määrus kehtib kuni 31. detsembrini 2021. aastal.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks järgmised Euroopa Liidu õigusaktid:

- Euroopa Komisjoni 19. märtsi 2020. a teatis „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis” (ELT C 91 I, 20.03.2020, lk 1–9);
- komisjoni määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Toetusega hüvitatakse osaliselt COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks rakendatud meetmete negatiivsest mõjust tingitud põllumajandustootjate sissetuleku vähenemine, aidates sellega kaasa likviidsusprobleemide lahendamisele ja pankrotiohu vältimisele.

Piimatõugu lehmade kasvatus tegevusvaldkonnas oli piima keskmine kokkuostuhind ajavahemikul 2020. aasta jaanuar–oktoober 293 €/t, mis jäi piima keskmisest tootmise omahinnast (299 €/t) 6 €/t võrra madalamaks. Hinnanguliselt kujuneb piima kokkuostu (aprillist detsembrini) väärtuse muutuse alusel 2020. aastal kahju piimalehma kohta 82 eurot, millest esialgsete andmete alusel kompenseeriks toetussumma (52 € piimalehma kohta) 63%.

Seakasvatuse tegevusvaldkonnas vähenes sigade kokkuostuhind 2020. aastal oluliselt, mida võimendas sigade Aafrika katku levik EL-i liikmesriikides. Eestis oli sigade kokkuostuhind 2020. aasta oktoobris aastatagusega võrreldes vähenenud 17%. 2020. aasta III kvartalis vähenesid sealiha kokkuostust loomapidajate sissetulekud 2019. aasta III kvartaliga võrdluses 1,2 mln eurot. Perioodil aprill kuni detsember ca 12 eurot sea kohta. Olemasoleva olukorra tõttu kandsid sealiha tootmise ettevõtted 2020. aastal kahju, mida erakorraline toetus võimaldab vähendada. Võttes arvesse seakasvatuse tavapärasest tootmistsükli (2 pesakonda aastas ehk 25,2 põrsast), on aprillist detsembrini kokkuostetud sigade kohta tulu langus 2020. aastal võrdluses 2019. aasta sama perioodiga 12 eurot sea kohta, millest erakorralise toetusega (ligikaudu 8 € sea kohta) kompenseeritakse 67%. Emise kohta arvestatakse aastas 25,2 põrsast, seega kui nuumiku realiseerimisest on kahju umbes 12 eurot, siis emise kohta on kahju vastavalt umbes 300 eurot, millest erakorralise toetusega (221 € emise kohta) kompenseeritakse 73%.

Lamba- ja kitsekasvatuse tegevusvaldkonnas oli lammaste- ja kitsede kokkuostuhind 2020. aasta oktoobris 10% madalam kui aasta alguses. 2020. aasta III kvartalis vähenesid tootjate sissetulekud lamba- ja kitseliha kokkuostust võrdluses 2019. aasta III kvartaliga 0,01 mln eurot.

COVID-19 piirangud teistes EL-i liikmesriikides on oluliselt mõjutanud inimeste tarbimisharjumusi ning vähenenud on restoranide ja toitlustusasutuste külastamine. Selle tulemusel on lammaste eksport ja realiseerimine muutunud loomapidajatele keeruliseks. Olemasoleva olukorra tõttu kandsid lamba- ja kitsekasvatajad 2020. aastal kahju, mida ei kata arvestuslik muude toetuste summa (0,29 mln eurot¹⁰) sektorile. Erakorraline toetus võimaldab tekkinud kahju vähendada. Kattetulu arvestuste järgi on kattetulu ute kohta -25 eurot. Erakorralise toetusega kompenseeritakse sellest (16 € ute kohta) 64%.

Kartuli kasvatamise sektoris on tootjahind alates 2019. aasta juulist langustrendis, jõudes 2020. aasta detsembris madalaima tasemeni (0,11 €/kg). Võrreldes 2019. aastaga oli kartuli tootjahind langenud 2020. aasta III kvartalis 28%. Esimese 11 kuu võrdluses aastatagusega on keskmine kartuli tootjahind langenud 36%, mida on võimendanud kriisist enim löögi saanud HoReCa sektori järsk langus ja kartuli ületootmine EL-is. Võttes aluseks kartuli keskmist saagikust ning tootjahinda vähenes kartulikasvatajate hektaritulu 2020. aastal võrdluses 2019. aastaga 1794 euro võrra, tulu langusest kompenseeritakse erakorralise toetusega u 20%.

Aiandussektoris oli köögiviljade tootjahind 2020. aasta III kvartalis võrreldes 2019. aastaga sama perioodiga langenud 6%. Esimese 11 kuu võrdluses aastatagusega on keskmine tootjahind langenud peakapsal 49%, porgandil 38% ja söögipeedil 21%. Võttes aluseks kapsa, söögipeedi ja porgandi keskmist saagikust ja tootjahinda vähenes hektaritulu 2020. aastal võrdluses 2019. aastaga 7133 eurot, millest erakorralise toetusega kompenseeritakse u 13%. Toetatavate kultuuride (lill-, spargel- ja peakapsas (valge ja punane peakapsas), porgand, söögipeet) kasvupind moodustab ühtse pindalatoetuse taotlustele märgitud köögiviljakultuuride pinnast kokku 43%, kultuuride valik on tehtud Eesti Aiandusliidu ettepanekut arvestades.

Puuviljade ja marjade tootjahinnad olid 2020. aasta III kvartalis võrreldes 2019. aasta sama perioodiga langenud 5%. Eesti Aiandusliidu vahendusel tehtud küsitluse andmetel (2020. aasta septembris) oli maasika müügitulu hektari kohta 5291 eurot, mis on 3318 eurot vähem kui 2017-2019. aasta keskmine. Erakorralise toetusega kompenseeritakse ettevõtjatele tulu langus u 90% ulatuses.

Vutikasvatuses oleme tuvastanud ettevõtete käibedeklaratsioonide andmetele tuginedes tulu languse üle poolte ettevõtete puhul ning võttes arvesse suurima lindude arvuga ettevõtte osatähtsust ning tulu langust ettevõtte kohta kompenseeritakse erakorralise toetusega ca 50%.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

3. detsembril 2020. aastal jõustunud 2020. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse § 1 osa 6 jaos 8 on toetuse maksmiseks ettenähtud vahendeid kokku 12 mln eurot. Toetuse administreerimiskulud on 240 000 eurot.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Toetuse tingimuste esialgset ettepanekut tutvustati Põllumajanduse ja Maaelu Arengu Nõukogus 08. detsembril 2020. aastal ning eelnõu oli eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamisel 15-20. jaanuaril 2020. aastal.

¹⁰ Ute kasvatamise ja ute üleminekutoetus.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile. Rahandusministeerium ei kandnud ettenähtud tähtaja jooksul eelnõude infosüsteemi EIS kirja eelnõu heakskiitmise või eelnõuga põhjendatult mittenoostumise kohta ega taotlenud ka tähtaja pikendamist. Seega loetakse eelnõu Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt nimetatud ministeeriumi poolt kooskõlastatuks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Tiina Saron
Kantsler